

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 13/19

Λουξεμβούργο, 14 Φεβρουαρίου 2019

Απόφαση στην υπόθεση C-630/17
Anica Milivojević κατά Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen

Δεν μπορεί εθνικός νόμος να κηρύσσει άκυρες, μέσω ενός γενικού κανόνα αναδρομικής ισχύος και αυτόματης εφαρμογής, συμβάσεις πιστώσεως που έχουν συναφθεί με αλλοδαπούς πιστωτές, οι οποίοι δεν είχαν λάβει άδεια παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε αυτό το κράτος μέλος

Αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή να διαπιστώσει εάν έχει την ιδιότητα του καταναλωτή ο λήπτης πιστώσεως η οποία εξυπηρετεί διττό σκοπό

Το 2007, η A. Milivojević, υπήκοος της Κροατίας, συνήψε με την Raiffeisenbank, που έχει την έδρα της στην Αυστρία, σύμβαση προσωπικού δανείου ύψους 47 000 ευρώ με σκοπό την εκτέλεση εργασιών ανακαινίσεως της κατοικίας της, και ειδικότερα τη δημιουργία διαμερισμάτων προς εκμίσθωση. Το δάνειο συνήφθη μέσω μεσίτη κατοικούντος στην Κροατία και περιλαμβάνει ρήτρα παρεκτάσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας, υπέρ είτε των αυστριακών δικαστηρίων είτε των κροατικών δικαστηρίων. Προκειμένου να εγγυηθεί την αποπληρωμή του δανείου, η A. Milivojević υπέγραψε επίσης, προς εξασφάλιση της εκ της συμβάσεως αυτής απαιτήσεως, συμβολαιογραφική πράξη περί συστάσεως υποθήκης, η οποία στη συνέχεια καταχωρίστηκε στο κροατικό κτηματολόγιο.

Το 2015, η A. Milivojević άσκησε ενώπιον του Opcinski sud u Rijeci (ειρηνοδικείου Ριέκα, Κροατία) αγωγή κατά της Raiffeisenbank ζητώντας την ακύρωση της συμβάσεως πιστώσεως και της συμβολαιογραφικής πράξεως, καθώς και την εξάλειψη της εγγραφείσας στο κτηματολόγιο υποθήκης. Ενώ η Raiffeisenbank υποστηρίζει ότι η σύμβαση αυτή συνήφθη στην Αυστρία, η A. Milivojević ισχυρίζεται ότι συνήφθη στην Κροατία.

Στις 14 Ιουλίου 2017, ετέθη σε ισχύ εθνικός νόμος ο οποίος προβλέπει την αναδρομική ακυρότητα των συμβάσεων πιστώσεως που έχουν συναφθεί στην Κροατία με αλλοδαπό πιστωτή ο οποίος δεν διαθέτει τις άδειες ή τις εγκρίσεις τις οποίες απαιτούν οι κροατικές αρχές, νόμος ο οποίος θα μπορούσε να εφαρμόζεται στη διαφορά της κύριας δίκης. Το Opcinski sud u Rijeci φρονεί, αφενός, ότι, εάν αποδειχθεί ότι η επίμαχη σύμβαση συνήφθη στην Κροατία, αυτή ενδέχεται να είναι πλέον άκυρη και, αφετέρου, ότι ο εν λόγω νόμος ενδέχεται να προσβάλει την ελευθερία της Raiffeisenbank περί παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Κατ' ουσίαν ερωτά το Δικαστήριο εάν τούτο αντιβαίνει στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών εντός της εσωτερικής αγοράς της Ένωσης, καθώς και σχετικά με διάφορες πτυχές που συνδέονται με τη διεθνή δικαιοδοσία του προς εκδίκαση της υποθέσεως της κύριας δίκης, υπό το πρίσμα των διατάξεων του κανονισμού περί διεθνούς δικαιοδοσίας¹. Ερωτά επίσης εάν η επίμαχη σύμβαση μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση συναπτόμενη με καταναλωτή» και αν η διαφορά της κύριας δίκης διέπεται από τους κανόνες περί αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων.

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο κηρύσσει εαυτό αρμόδιο να εξετάσει τη συμβατότητα του νόμου της 14ης Ιουλίου 2017 με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Συναφώς, μολονότι η Κροατία υποστηρίζει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν εφαρμόζεται επί της επίμαχης συμβάσεως, επειδή η εν λόγω σύμβαση είχε συναφθεί προ της ημερομηνίας προσχωρήσεως της Κροατίας στην

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1–32)

Ένωση, εντούτοις το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό, διότι η σύμβαση εξακολουθεί να παράγει αποτελέσματα και μετά την ημερομηνία αυτή. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τη Συνθήκη προσχωρήσεως της Κροατίας, οι διατάξεις των αρχικών Συνθηκών δεσμεύουν την Κροατία από την ημερομηνία προσχωρήσεώς της, με συνέπεια να εφαρμόζονται επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων των καταστάσεων που δημιουργήθηκαν πριν από την ημερομηνία αυτή.

Ακολουθως, όσον αφορά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η αρχή αυτή επιτάσσει την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως, λόγω ιθαγένειας, εις βάρος του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος παρέχοντος υπηρεσίες, καθώς και την κατάργηση κάθε περιορισμού, οσάκις αυτός μπορεί να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος.

Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, στην κροατική έννομη τάξη, η ακυρότητα των συμβάσεων πιστώσεως που συνάπτονται με μη αδειοδοτημένο πιστωτή προβλέπεται τόσο από τον νόμο περί ακυρότητας των συμβάσεων πιστώσεως που έχουν διεθνή χαρακτηριστικά, της 14ης Ιουλίου 2017, όσο και από τον νόμο περί καταναλωτικής πίστωσης, της 30ής Σεπτεμβρίου 2015. Διαπιστώνοντας ότι, για την περίοδο από την 1η Ιουλίου 2013, ημερομηνία προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Κροατίας στην Ένωση, έως την 30ή Σεπτεμβρίου 2015, η εν λόγω ακυρότητα πλήττει μόνον τις συμβάσεις πιστώσεως που έχουν συναφθεί από μη αδειοδοτημένους πιστωτές που έχουν την έδρα τους εκτός της Κροατίας, το Δικαστήριο θεωρεί ότι, για την περίοδο αυτήν, το κροατικό δίκαιο εισήγαγε άμεση δυσμενή διάκριση εις βάρος των πιστωτών που ήσαν εγκατεστημένοι εκτός της Κροατίας. Από την ημερομηνία αυτή και εφεξής, δεδομένου ότι το καθεστώς ακυρότητας εφαρμόζεται αδιακρίτως σε όλους τους μη αδειοδοτημένους πιστωτές, ο νόμος της 14ης Ιουλίου 2017 συνεπάγεται περιορισμό στην άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

Το Δικαστήριο εξετάζει εν συνεχεία, όσον αφορά την περίοδο από την 1η Ιουλίου 2013 έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2015, εάν ο εθνικός νόμος μπορεί να δικαιολογηθεί για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας και επισημαίνει ότι η προβολή ενός τέτοιου δικαιολογητικού λόγου προϋποθέτει την ύπαρξη πραγματικής και αρκούντως σοβαρής απειλής, θίγουσας θεμελιώδες συμφέρον της κοινωνίας, δεδομένου ότι οι θεωρήσεις οικονομικής φύσεως δεν μπορούν να δικαιολογήσουν παρέκκλιση από την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

Όσον αφορά την περίοδο κατά την οποία ο επίμαχος νόμος περί ακυρότητας των συμβάσεων πιστώσεως εφαρμόζοταν αδιακρίτως, το Δικαστήριο κρίνει ότι συνεπάγεται περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Μολονότι το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι προβληθέντες εν προκειμένω επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος περιλαμβάνονται μεταξύ αυτών που έχουν αναγνωρισθεί στη νομολογία του, εντούτοις καταλήγει ότι ο νόμος αυτός βαίνει προδήλως πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει.

Όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στο πλαίσιο του συστήματος του κανονισμού περί διεθνούς δικαιοδοσίας, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ο εναγόμενος έχει την κατοικία του αποτελεί τη γενική αρχή. Κατά συνέπεια, η πρόβλεψη από κράτος μέλος, στην εθνική του νομοθεσία, κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας που εισάγουν εξαίρεση από την ανωτέρω γενική αρχή και οι οποίοι δεν προβλέπονται από άλλη διάταξη του κανονισμού αυτού, αντιβαίνει στο σύστημα που καθιερώνει ο εν λόγω κανονισμός.

Όσον αφορά τον πιθανό νομικό χαρακτηρισμό ως «σύμβασης συναπτόμενης με καταναλωτή» μιας συμβάσεως πιστώσεως που έχει συνάψει ένας οφειλέτης προκειμένου να εκτελέσει εργασίες ανακαινίσεως σε ακίνητο που αποτελεί την κατοικία του, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την παροχή υπηρεσιών τουριστικών καταλυμάτων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο οφειλέτης θα μπορούσε να επικαλεσθεί τις εν λόγω διατάξεις μόνο στην περίπτωση κατά την οποία ο σύνδεσμος της εν λόγω συμβάσεως με την επαγγελματική δραστηριότητα είναι τόσο ισχνός, ώστε να είναι προφανές ότι η εν λόγω σύμβαση επιδιώκει, κυρίως, ιδιωτικούς σκοπούς, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Τέλος, όσον αφορά τα αιτήματα περί ακυρώσεως της επίμαχης συμβάσεως και της συμβολαιογραφικής πράξεως περί συστάσεως υποθήκης, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι αυτά στηρίζονται σε ενοχικό δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί μόνον κατά της Raiffeisenbank. Αντιθέτως, όσον αφορά το αίτημα περί εξαλείψεως από το κτηματολόγιο της εγγραφείσας υποθήκης, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η υποθήκη αποτελεί εμπράγματο δικαίωμα που παράγει αποτελέσματα *erga omnes* και επομένως εμπίπτει στην αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους της τοποθεσίας του ακινήτου.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο καταλήγει ότι **το δικαίο της Ένωσης² αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας οι συμβάσεις πιστώσεως και οι λοιπές δικαιοπραξίες που ερείδονται επ' αυτών είναι άκυρες, αναδρομικώς από τον χρόνο συνάψεώς τους, οσάκις έχουν συναφθεί με πιστωτή που είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος άλλο από αυτό του λήπτη της πιστώσεως και ο οποίος δεν είναι κάτοχος όλων των απαιτούμενων αδειών, οι οποίες εκδίδονται από τις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους.**

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

² Άρθρο 56 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2012, C 326, σ. 47).